

Çavdar, Ayşegül Çelenk – Sürdem, Şule Sinem, “Gümüşhane İli Kültürel Mirası: Sarıçiçek Köy Odaları”, *Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 11/24, ss.277-295.
DOI: 10.31765/karen.1650080

Bu makale etik kurul izni ve/veya yasal/özel izin alınmasını gerektirmemektedir.
This article doesn't require ethical committee permission and/or legal/special permission.

* Araştırma Makalesi / *Research Article*

** Öğr. Gör.,
Gümüşhane Üniversitesi, Gümüşhane
Meslek Yüksekokulu, Mimari Restorasyon
Programı, Gümüşhane/TÜRKİYE
✉ aysegulcelenk@hotmail.com
ORCID : 0000-0001-8903-751X

*** Öğr. Gör.,
Gümüşhane Üniversitesi,
Gümüşhane Meslek Yüksekokulu, Mimari
Restorasyon Programı,
Gümüşhane/TÜRKİYE
✉ sulesurdem@gmail.com
ORCID : 0000-0001-5789-4875

Anahtar Kelimeler: Sarıçiçek, Köy Odası,
Gümüşhane, Desen, Kültürel Miras

Keywords: Sarıçiçek, Village Guest Rooms,
Gümüşhane, Ornament, Cultural Heritage

Geliş Tarihi / Received Date: 03.03.2025
Kabul Tarihi / Accepted Date: 11.11.2025

GÜMÜŞHANE İLİ KÜLTÜREL MİRASI: SARIÇİÇEK KÖY ODALARI*

Ayşegül Çelenk ÇAVDAR** - Şule Sinem SÜRDEM***

Öz: Kültürel izlerin somut göstergeleri olan mimari yapılar, bulunduğu bölgenin geleneğini, yaşayış biçimini ve belleğini yansıtan önemli unsurlar barındırmaktadır. Geleneksel mimarinin ve yerel kimliğin özgün örneklerinden biri olan köy odaları ise, Anadolu kültüründe köye gelen misafirleri ağırlamak ve onların ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla inşa edilen yapılar olarak öne çıkmaktadır. Eğitim, eğlence, idari konular ve kültürel faaliyetler gibi çeşitli amaçlarla kullanılan köy odaları, aynı zamanda köyün toplanma ve sosyalleşme mekânlarından biri olarak işlev görmüştür. Bu çalışmada, Gümüşhane ili Merkez ilçesine bağlı Sarıçiçek Köyü'nde yer alan 1 ve 2 No'lu Sarıçiçek Köy Odaları incelenmiştir. Tarihi İpek Yolu güzergâhında bulunan bu yapılar; mimari özellikleri (plan, cephe) ve iç mekân detayları (tavan, ocak, yüklük, kemer) açısından ele alınmıştır. İncelenen köy odalarını diğer örneklerden ayıran iki temel unsur bulunmaktadır: İlki, inşa sürecinde usta-çırak ilişkisine dayalı rekabetin bir anlatı olarak günümüze kadar ulaşmış olmasıdır. İkincisi ise, her iki odanın da özgün iç mekân süslemelerine sahip olmasıdır. Geleneksel Türk evi mimarisinin karakteristik özelliklerini barındıran Sarıçiçek Köy Odaları, yapıldıkları dönemin sosyal ve kültürel izlerini taşımaktadır. Bu yapılar üzerine literatürde kapsamlı bir araştırmanın bulunmaması ve ilin kültürel mirasındaki önemleri nedeniyle, söz konusu iki oda bu çalışma kapsamında örneklem olarak seçilmiştir. Bölgede başka köy odalarının tespit edilememesi ve her iki odada görülen yoğun ahşap işçiliği, yapıların kültürel değerini artırmaktadır. Bu çalışma, Sarıçiçek Köy Odaları üzerinden elde edilen bulguların kentin yerel kimliği ve kültürel mirasına ilişkin önemli çıkarımlar sunmasını; ayrıca yapılarla dair çizim ve belgelerle arşiv niteliğinde bir kaynak oluşturmasını amaçlamaktadır.

CULTURAL HERITAGE OF GUMUSHANE PROVINCE: SARIÇİÇEK VILLAGE ROOMS

Abstract: Architectural structures, as tangible indicators of cultural traces, embody significant elements that reflect the traditions, lifestyles, and collective memory of the regions in which they are located. Village guest rooms (köy odaları), one of the distinctive examples of traditional architecture and local identity, stand out in Anatolian culture as buildings constructed to host travelers and meet their essential needs. Used for various purposes such as education, entertainment, administrative affairs, and cultural activities, these rooms also functioned as gathering and socialization spaces for the community. This study examines the Sarıçiçek Village Rooms

No. 1 and No. 2, located in Sarıçiçek Village of Gümüşhane Province, Central District. Situated along the historical Silk Road route, these structures are analyzed in terms of their architectural characteristics (plan and façade) and interior details (ceiling, fireplace, storage niche, arch). Two main features distinguish these village rooms from other examples: first, the tradition of master-apprentice competition during their construction process, which has survived as an oral narrative to the present day; and second, the originality of their interior decorations. Reflecting the characteristic features of the traditional Turkish house typology, the Sarıçiçek Village Rooms convey the social and cultural traces of the

period in which they were built. Due to the absence of comprehensive studies on these structures in the existing literature and their significance within the province's cultural heritage, these two rooms were selected as the case study of this research. The lack of other identified village rooms in the region and the elaborate wooden craftsmanship observed in both interiors further enhance their cultural value.

This study aims to provide insights into the local identity and cultural heritage of Gümüşhane through the analysis of the Sarıçiçek Village Rooms and to serve as an archival documentation supported by measured drawings and descriptive data.

Giriş

Anadolu geleneğinde önemli bir yere sahip olan köy odaları, bulunduğu bölgenin toplumsal kimliğini yansıtan yapılar olarak dikkat çekmektedir. Yolcuların misafir ediliş ihtiyaçlarının karşılandığı, köylülerin toplanarak sohbet ettiği ve köy meselelerinin konuşulduğu bu yapılar, köyün ortak malı olarak kabul edilmektedir. Köy odalarının yapımı genellikle imece usulüyle ya da köyün varlıklı ailelerinin katkılarıyla gerçekleştirilmiştir. Ancak eskiden oldukça yaygın olan köy odası geleneği zamanla önemini yitirmiştir.

Türkiye’de köy odaları üzerine yapılan akademik çalışmalar, çoğunlukla yerel mimari özellikleri ile toplumsal-kültürel pratikleri belgeleyen bölgesel incelemelere dayanmaktadır. Farklı coğrafi ve kültürel bağlamlarda gerçekleştirilen bu çalışmalar, Anadolu’daki köy odası geleneğinin çeşitliliğini ortaya koymaktadır. Farklı bölgelerde hâlâ varlığını sürdüren bu yapılara yönelik Erzincan, Yozgat, Konya, Kütahya, Uşak ve Sivas gibi illerde mimari, sosyolojik ve kültürel açılarından çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Sarıçiçek Köy Odaları genellikle tek katlı, taş duvarlı ve ahşap hatıllı yapılardır. Yapım teknikleri, yörede bol bulunan taş ve ahşabın ustalıklı birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Plan şemaları, genellikle sofa ve bir veya iki odadan meydana gelmekte; kimi örneklerde ise giriş mekânı “sofa” olarak adlandırılan yarı açık bir mekânla çözülmektedir. Bu yönüyle Sarıçiçek Köy Odaları, Doğu Karadeniz kırsal konut geleneği ile benzerlik göstermekte; ancak iç mekân organizasyonu bakımından Anadolu’nun Orta Karadeniz ve Orta Anadolu köy odalarıyla da paralellik kurmaktadır. Özellikle Safranbolu, Kastamonu ve Tokat örnekleriyle kıyaslandığında, Sarıçiçek örneklerinde taş malzemenin baskınlığı ve iç mekânda sade süsleme anlayışı dikkat çekmektedir.

Kastamonu örneği üzerinden köy odalarının yaygın eğitim ve sosyo-kültürel işlevlerine odaklanan¹ bu yapıların köy halkı için hem bilgi-görgü-gelenek aktarımı hem de sosyal dayanışma ve buluşma mekânları olarak önemli bir işlev üstlendiğini vurgulamıştır. Yozgat çevresinde yapılan çalışmalar, köy odalarının tipolojik ve sosyolojik yönlerine odaklanmıştır. Ersoy, Yozgat-Büyükincirli Köyü’ndeki Tatargilin, Şevkenin Hasan’ın ve Şehrinin Ali’nin köy odalarını plan düzeni, cephe kurgusu ve bezeme özellikleriyle ele almıştır.² Yozgat’ın Sorgun ilçesine bağlı Aşağıkarahacılı Köyü’nde yer alan Ünal Odası, son yıllarda iki farklı araştırmacı grubu tarafından incelenmiştir. Bağbaşı & Sağıroğlu tarafından “İsa Ünal Odası” adıyla yayımlanan çalışma ile Gündoğdu & Gündoğdu tarafından “Ese Ünal Odası” olarak adlandırılan çalışma,

¹ Abdurrezzak, 2015: 33.

² Ersoy, 2017: 91.

aslında aynı köy odasını konu almaktadır.³ Her iki çalışma da odanın mimari kurgusunu, iç mekân düzenini ve halk kültürü içindeki işlevini belgelemeyi amaçlamıştır.

Konya ve çevresinde yapılan incelemeler köy odalarının mimari tipolojisi, plan düzeni ve mekânsal kullanımı üzerine yoğunlaşmaktadır.⁴ Bu çalışmalar, Konya'daki odaların hem "barana" geleneğinin somut mekânları hem de halk mimarisinin kamusal yansımaları olduğunu göstermektedir. Özellikle Yakıcı, Konya Barana odalarını "somut olmayan kültürel mirasın somut mekânı" olarak değerlendirmiştir.⁵ Bozkurt, Konya-Gökyurt (Kilistra) köy odalarının plan-mekân tasarımı, malzeme-teknik, süsleme ve folklorik özelliklerini incelemiştir.⁶ Tay, Akseki ilçesindeki on adet köy odasını "konukseverliğin somut mekânları" olarak tanımlamış; bu mekânların köylünün bir araya gelip sohbet ettiği, bilgi alışverişinde bulunduğu, köyün sorunlarını konuşup tartıştığı ve çeşitli eğlenceler düzenlediği bir meclis görevi üstlendiğini belirtmiştir.⁷ Özkan, Konya-Akören ilçesindeki odaların sosyal hayattaki rolünü, yapı malzemelerini Uslu Bülbül ise Konya/Hüyük-Budak Köyü odalarının mekânsal ve kültürel özelliklerini incelemiştir.⁸ Kütahya ve Uşak çevresinde Gürsoy'un yaptığı araştırmalar, köy odalarının süsleme, bezeme ve iç mekân organizasyonu açısından dikkat çekici farklılıklar taşıdığını ortaya koymaktadır.⁹ 2021 tarihli çalışmasında Gürsoy, Gediz ilçesindeki köy odalarını geniş bir örneklem üzerinden inceleyerek plan tipolojisi, kat düzeni ve süsleme çeşitliliğine göre sınıflandırmıştır. Buna karşılık 2022 tarihli Selçuklu Kasabası'ndaki Hacıların Odası üzerine yaptığı çalışmada tek bir yapıyı oda ölçeğinde derinlemesine analiz etmiş; ahşap oyma ve kazıma tekniğiyle işlenmiş bezemelerin halk sanatının seçkin örnekleri arasında yer aldığını vurgulamıştır.

Erzincan'daki Başköy köy odaları üzerine Naldan, mekânların misafirperverlik, toplumsal dayanışma ve ritüel temelli kullanım biçimlerini plan-mekân kurgusu, malzeme ve teknik, süsleme, folklorik özellikler üzerinden analiz etmiştir.¹⁰ Benzer şekilde Sivas'ta yapılan çok sayıda çalışma bölgedeki köy odalarının duvar resimleri, bezeme geleneği ve sahiplik hikâyeleri üzerinden yerel elit kültürle ilişkisini tartışmaktadır.¹¹ Yazar ve Çelemoğlu, Söğütcük Köyü Odası'nı sanat tarihi ve ikonografik açıdan incelemiş; duvar resimleriyle süslenmiş bu yapının özgünlüğünü vurgulamıştır.¹² Gündoğan Baldık da Sivas-Ulaş-Acıyurt Köyü Odaları'nı tipolojik ve malzeme özellikleriyle değerlendirerek bölgedeki halk mimarisi geleneğini belgelemeyi amaçlamıştır.¹³ Bu araştırmalar, özellikle Sivas'taki köy odalarının sanat tarihi ve kültürel temsiller yönünden zengin bir içeriğe sahip olduğunu göstermektedir. Köy odaları üzerine yapılan çalışmalarda mimari planlama ve kullanılan işlevsel çözüm olarak Anadolu'da çeşitli türleri ile karşılaşılmaktadır. Acar'ın 2021 yılında yaptığı çalışmada Kütahya ilinde Altınbaş köy odalarının iki katlı olduğunu, alt katların ahır, üst katın ise yatılı misafirin tüm ihtiyacını karşılayabileceği şekilde düzenlediğini belirtmiştir.¹⁴

Gümüşhane'ye ilişkin ilk ayrıntılı incelemeler ise Gündoğdu'nun Sarıçiçek Köyü odaları üzerine yaptığı çalışmayla başlamıştır.¹⁵ Ardından Gümüşhane Kültür Envanteri ve Ülker'in çalışmalarında da bu odaların halk kültürü içindeki yeri vurgulanmıştır.¹⁶ Bu çalışma ise Gümüşhane örneğini derinlemesine ele alarak literatürdeki bölgesel yoğunlaşmadan ayrılmaktadır.

³ Bağbaşı & Sağıroğlu, 2025 ve Gündoğdu & Gündoğdu, 2024.

⁴ Bozkurt, 2016; Yakıcı, 2010; Özkan, 2012; Bülbül, 2024.

⁵ Yakıcı, 2010: 97.

⁶ Bozkurt, 2016: 208.

⁷ Tay, 2016: 118-120.

⁸ Özkan, 2012: 3; Uslu Bülbül, 2024: 137.

⁹ Gürsoy, 2021: 726; 2022: 176.

¹⁰ Naldan, 2020: 253.

¹¹ Gündoğan Baldık, 2024; Gündoğan Baldık, 2024; Yazar ve Çelemoğlu, 2022.

¹² Yazar & Çelemoğlu, 2022: 914.

¹³ Gündoğan Baldık, 2024: 56.

¹⁴ Acar, 2021:1019.

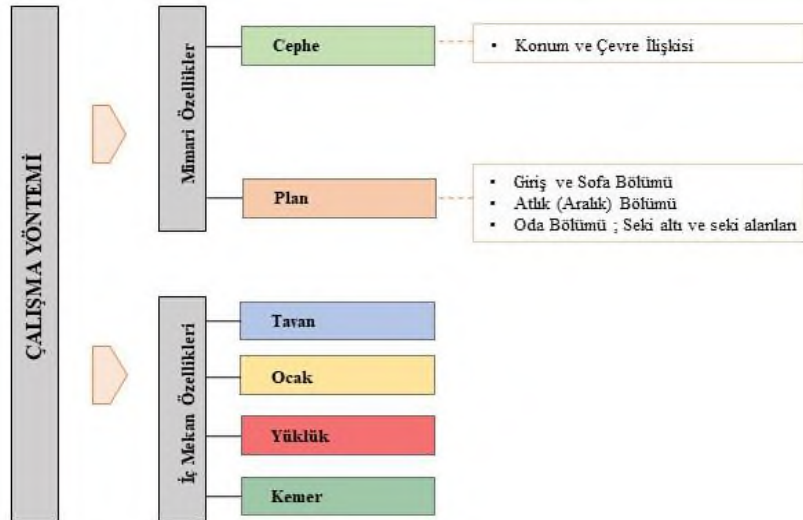
¹⁵ Gündoğdu, 1988.

¹⁶ Gümüşhane Kültür Envanteri, 2016; Ülker vd., 2011.

Sivas, Konya ve Yozgat gibi merkezlerdeki zengin görsel ve yazılı belgelerle desteklenen araştırmalara karşın, Gümüşhane'deki köy odalarına ilişkin çalışmalar sınırlı kalmıştır. Ayrıca Sarıçiçek Köy Odaları'na dair literatürde, yapıların mekânsal organizasyonunu, iç mekân detaylarını ve inşa sürecine ilişkin usta-çırak anlatısını içeren kapsamlı bir çalışma bulunmamaktadır. Bu bağlamda çalışma, Gümüşhane ili Merkez ilçesine bağlı Sarıçiçek Köyü'ndeki 1 ve 2 No'lu Köy odalarını konu edinmiştir. Tarihi İpek Yolu güzergâhında yer alan ve toplumun sosyo-kültürel etkileşimini yansıtan Sarıçiçek Köy Odaları, yerel kimliğin önemli temsilcilerindedir. Ahşap oymacılığını sergileyen iç mekân detayları ve günümüze kadar sözlü olarak aktarılan usta-çırak anlatısıyla bu yapılar özgün nitelikler taşımaktadır. Çalışmanın amacı, söz konusu iki köy odasının cephe özelliklerini, plan düzenini oluşturan mekânsal bölümleri ve iç mekân süsleme detaylarındaki mimari dili çözümlenektir.

Köy odası geleneği, her bölgede benzer biçimde gelişmemiştir; bazı yerleşimlerde geçmişte yalnızca bir köy odası bulunurken, bazı bölgelerde aynı köy içinde birden fazla oda inşa edilmiştir. Sarıçiçek Köyü'nde ise birbirine oldukça yakın mesafede iki köy odası bulunmaktadır. Günümüzde bu odalar, özgün işlevini yitirmiş olup daha çok ziyaret edilen mekânlar hâline gelmiştir. Günümüze kadar ulaşabilmiş, çoğu harabe hâlde ve işlevsiz kalan bu küçük meskenlerin mimari bellekteki yerini yeniden hatırlamak önemlidir. Köy odalarında gerçekleştirilen misafir ağırlama, sohbet etme ve bir araya gelme gibi faaliyetler, bu yapıların sadece işlevsel yönlerini değil, aynı zamanda yapıldıkları dönemin geleneksel değerlerini ve sosyal yaşamını da yansıtmaktadır. Köy odaları, karşılık beklemeden inşa edilen, konaklayanlardan herhangi bir ücret talep edilmeyen ve herkesin kullanımına açık yapılardır. Günümüzde bu odalara olan ihtiyaç azalmış olsa da bu yapılar hem geleneklerin yaşatılması hem de misafir ağırlamanın önemli bir sosyalleşme eylemi olarak yeniden değerlendirilmesi açısından korunmalı ve varlıklarını sürdürmelidir. Dolayısıyla, kültürel belleğin sürekliliğini sağlayan köy odalarının yeniden tanıtılması ve Türk halk kültüründeki yerinin hatırlatılması gerekmektedir.

Bu çalışmada Sarıçiçek Köy Odaları'nın incelenmesi iki ana başlık ve bu başlıkların alt başlıkları üzerinden gerçekleştirilmiştir. Mimari özellikler başlığı altında cephe düzeni ve plan kurusu ele alınırken, iç mekân özelliklerinde ise tavan, ocak, yüklük ve kemer gibi unsurlar detaylı olarak incelenmiştir (Şekil 1).

Şekil 1. Çalışma yöntemi, 2024

1. Anadolu'da Köy Odası Geleneği

Köy odaları, Anadolu'da köy misafirlerinin ağırlanıp ihtiyaçlarının karşılandığı aynı zamanda köyün sosyal yaşamında önemli bir yer tutan yapılardır. Günümüzde hâlâ bazı bölgelerde varlığını

sürdüren bu yapılar, köyün somut kültürel mirasını temsil etmektedir. Farklı yörelerde misafir odası, yaran odası (arkadaş veya dost anlamında), delikanlı teşkilatı, barana odası (Balıkesir yöresi), eril/ergiş odası (Erzurum yöresi), akran odası ya da adam odası gibi çeşitli adlarla anılmaktadır.¹⁷ Köy odaları, 2010 yılında UNESCO Somut Olmayan Kültürel Miras Temsili Listesi'ne dâhil edilmiştir.¹⁸ Farklı bölgelerde farklı isimlerle anılarak varlığını sürdüren köy odaları; köyün geleneklerinin ve yaşayış biçimlerinin aktarıldığı, köyün kimliğini oluşturan yapılardır.

Köy odaları, bulunduğu bölgenin kültürel değerlerini yansıtan ve işlevsel olarak Türk kültürüne özgü ritüel, eğlence ve dini toplantıların yapıldığı sosyal mekânlar olarak işlev görmüştür.¹⁹ Bu yapılar yalnızca misafir ağırlamak için değil, aynı zamanda köyün meselelerinin konuşulduğu, âşıkların köylüye saz çalıp türkü söylediği, böylece âşıklık geleneğinin sürdürüldüğü yerlerdir. Köy yönetimine dair meclis toplantıları, idari kararlar ve kültürel etkinlikler gibi faaliyetler de bu mekânlarda gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle bütün köylünün bir araya geldiği yer olarak kabul edilen köy odaları, genellikle cami yanına veya köy meydanına bitişik olarak inşa edilmiştir. Nitekim Bartın ili Özbaşı Köyü'nde bulunan bir köy odasının zamanla ibadet mekânı olarak kullanılmaya başlanıp camiye dönüştürüldüğü bilinmektedir.²⁰

Köy odaları kırsal yaşamı temsil eden sade bir mimariye sahiptir ve genellikle etrafında yer alan meskenlerle benzer görünümde inşa edilmektedir. Yapım süreci genellikle imece usulüyle veya köyün varlıklı ailelerinin katkısıyla yürütülmüştür. Bu yapılar, inşa edildikleri dönemin toplumsal yaşamına dair ipuçları sunan, kültürel aktarımın gerçekleştiği ve geleneklerin yaşatıldığı mekânlardır. Türk misafirperverliğinin bir simgesi olan köy odaları; eğlence, eğitim, toplantı ve konaklama işlevlerini bir arada barındıran sosyal alanlardır. Yerel yaşamın canlılığını yansıtan bu mekânlar, çeşitli anlatıların ve ritüellerin de yaşatıldığı dinamik kültürel ortamlardır. Bu bağlamda Özdemir, köy odalarını "Türkiye'nin kahvehanelerden önceki en önemli eril, yerel ve kapalı eğlence mekânları" olarak tanımlamaktadır.²¹

Misafir ağırlama geleneği, Anadolu'da geleneksel konut biçimlenmesini de etkilemiştir. Gürsoy, misafir ağırlama ve oda geleneğinin Anadolu'ya Orta Asya'dan geldiğini ve Orta Asya'daki otağ kültürünün Anadolu'da mekânsal olarak sürdüğünü ifade etmektedir.²² Türk Evi kitabında Bektaş, geleneksel Türk evi ile Orta Asya otağı arasındaki mekânsal kurgusal benzerliğe dikkat çekmiştir.²³ Misafir ağırlama, Türk kültüründe hem sosyal hem de dini açıdan önemli bir gelenek olarak kabul edilmiş; bu geleneği yaşatmak amacıyla köy halkı tarafından köy odaları inşa edilmiştir.²⁴

Türk kültürünün somut mirası olan köy odalarına yalnızca Anadolu'da değil, Türklerin yaşadığı diğer coğrafyalarda da rastlanmaktadır. Örneğin, Deliorman topraklarında, Bulgar Slav yönetimi altında yaşayan Türkler de köy odalarına "adam odası" ismi vererek bu geleneği sürdürmüşlerdir.²⁵ Adam odası olarak bahsedilen yerler; misafirlerin ağırlandığı, köy meselelerinin görüşüldüğü ve sosyal etkinliklerin düzenlendiği mekânlar olarak işlev görmüştür. Türklerin yönetiminde olduğu dönemde köy odası olarak tanımlanan bir alan oluşturulmuş, burasının sorumluluğu köyün muhtarına verilmiştir. Yönetimin değişmesi ile köy odalarının yerini adam odaları almıştır. Bu odalar köy halkının misafirlere ayırdıkları küçük evlerdir.²⁶ Sonuç olarak köy odaları ya da adam odaları, toplumun gelenek ve göreneklerinin yaşatıldığı; sosyal dayanışma, misafirperverlik ve kültürel belleğin sürekliliğini sağlayan somut kültürel miras mekânlarıdır.

¹⁷ Aksakal, 2019: 295.

¹⁸ Yakıcı, 2010: 97; Kaderli, 2010: 108; Aksakal, 2019: 295; Gürsoy, 2022: 173.

¹⁹ Tay, 2016: 120.

²⁰ Davulcu, 2021: 193.

²¹ Özdemir, 2005: 100.

²² Gürsoy, 2022: 174.

²³ Bektaş, 2019: 20.

²⁴ Karpuz, 1991: 161.

²⁵ Kaderli, 2010: 109.

²⁶ Kantemir'den akt. Kaderli, 2010: 112.

2. Köy Odalarının Mimari Özellikleri

Anadolu'daki Türk gelenekleri, Orta Asya'da yaşayan Türklerin yaşam biçimlerine dayanmaktadır. Mesken mimarisinin oluşumu, Orta ve İç Asya Türk halklarında Paleolitik döneme kadar uzanır. Göçebe bir yaşam süren Orta Asya Türkleri barınma birimi olarak çadır kullanmışlardır. Her ne kadar çadır biçimi günümüzdeki konutlardan farklı olsa da mekânsal düzeni ve bu düzene bağlı gündelik eylem sıralamaları, geleneksel Türk evinin biçimlenmesinde belirleyici olmuştur. Çadır düzeninde ocak (ateş) merkezi bir konuma sahiptir.²⁷ Göçebelikten yerleşik hayata geçişle birlikte geçici çadır strüktürleri, kare veya dikdörtgen planlı, kalıcı yaşam alanlarına dönüşmüştür.

Geleneksel Türk evinin temel birimi odadır. Odanın sayısı, konumu ve sofayla kurduğu ilişki, geleneksel konut tipolojilerinin oluşmasını sağlamıştır. Her oda, çekirdek ailenin çeşitli işlevleri gerçekleştirdiği bir hane gibi tasarlanmıştır. Yemek yeme, yıkanma, sohbet etme ve uyuma gibi pek çok eylem aynı mekânda gerçekleştirilmiştir. Oda; yurt, hane ve göz gibi kavramlarla da tanımlanan barınma mekânlarına karşılık gelmektedir. Köy odaları ise biçim, boyut ve işlev açısından geleneksel Türk konutuyla benzerlik gösterir. Türk odaları genellikle dikdörtgen planlıdır. Biçimsel değişkenlik gösterse de bu odaların işlevi tarih boyunca aynı kalmıştır. Bu bağlamda Kuban odaları iki ana bölümde incelemektedir:²⁸

- Giriş ve hizmet bölümü (seki altı bölümü): Tavanı alçak, genellikle hizmet amaçlı kullanılan bölümdür. Tavan deseni ana mekândan farklıdır.
- Oturma bölümü (seki bölümü): Sedirlerle çevrili, tavanı yüksek olan ana bölümdür. Ocak, raf ve nişler bu kısımda yer alır.

Köy odaları çoğunlukla tek katlı, yığma yapım tekniğiyle inşa edilen, dikdörtgen biçimli ve iki ana bölümden oluşan sade yapılardır. İlk bölüm, misafirlerin binek hayvanlarının barındığı ve "aralık" ya da "atlık" olarak adlandırılan küçük bir ahırdır. Bu alan genellikle taş zeminli olup dış mekânla doğrudan bağlantılıdır. İkinci bölüm ise misafirlerin konakladığı veya köy halkının toplandığı ana mekândır. Ana mekân, seki altı ve seki üstü düzenine göre biçimlenmiştir. Araştırmalar, seki veya platform düzeninin Çatalhöyük evlerine kadar uzandığını göstermektedir.²⁹ Sekilik; oturma, uzanma, yemek yeme ve günlük işler için kullanılan çok işlevli bir alandır. Ana mekânda ayrıca yüklük, ocak, sergen, abdestlik, sedir yer almaktadır. Kapıya yakın kısımda yer alan kahve köşesi, içi alçı sıvalı küçük bir niş şeklindedir ve bazı yörelerde "fincanlık" veya "lambalık" olarak adlandırılmaktadır.³⁰

Geleneksel Türk evinde görülen harem-selamlık ayrımı, köy odalarında da bulunmaktadır. Genellikle erkek misafirlerin ağırlandığı veya erkeklerin toplandığı bu odalarda, ocağın yanındaki başköşe köyün yaşlılarına ayrılmaktadır. Oturma düzeni yaş sırasına göre belirlenir; gençler hem hizmet etmek hem de büyüklerine yakın durmak amacıyla kapıya yakın oturmaktadır.

Köy odaları, konaklama ve toplanma işlevlerini yerine getirerek toplum açısından iki temel rol üstlenmiştir.³¹ Dış cepheleri sade bir görünüme sahip olan bu yapılar, iç mekânlarında misafir ağırlamayı ön planda tutan özenli süslemeleriyle yerel mimarinin önemli örnekleri arasındadır.

3. Sarıççek Köy Odalarının Konumu, Tarişesi ve İnşa Süreci

Gümüşhane merkeze 36 kilometre uzaklıkta bulunan Sarıççek Köyü, Gümüşhane-Bayburt yol güzergâhında, tarihi İpek Yolu üzerinde yer almaktadır. Her ne kadar geçmişte Gümüşhane

²⁷ Çoruhlu, 2021: 61.

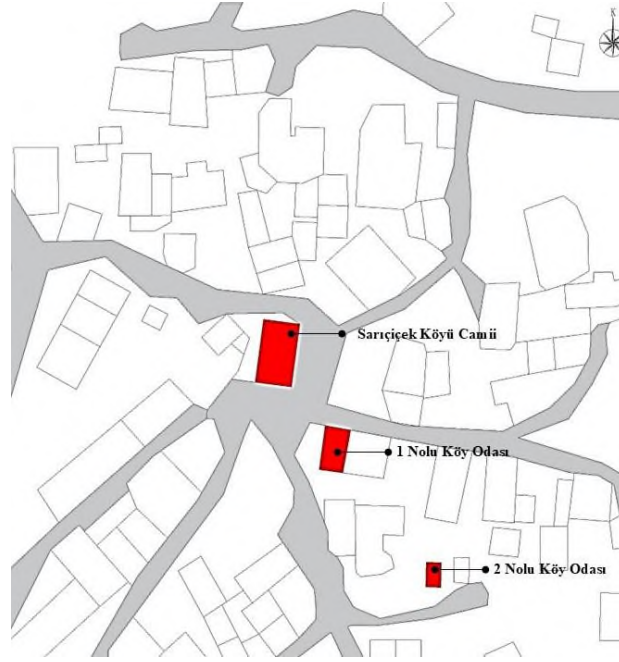
²⁸ Kuban, 2021: 108.

²⁹ Kurtuluş, 1995:21.

³⁰ Bektaş, 2019: 125.

³¹ Karpuz, 2013: 456.

genelinde hemen her köyde bir köy odasının bulunduğu söylene de günümüzde yalnızca Sarıçiçek Köyü'nde bu geleneğin izleri kalmıştır (Şekil 2). Köy odalarının Sarıçiçek Köyü'nde bulunmasının temel nedeni, bu köyün İpek Yolu güzergâhındaki konumudur. Tarihî adı İşkilas olan Sarıçiçek Köyü'ndeki köy odaları, geçmişte kervancıların ve misafirlerin önemli uğrak noktalarından biri olmuştur.

Şekil 2. Sarıçiçek Köy Odaları ve caminin köy içerisindeki konumu, 2024 (Yazarlar tarafından oluşturulmuştur)

Köy odaları, 1873 yılında köyün ileri gelenlerinden Hacı Ömer Ağa tarafından kervancıları ve misafirleri ağırlamak amacıyla inşa ettirilmiştir. Bu odalar, 19. yüzyıl Osmanlı konut mimarisinin özelliklerini yansıtan ve günümüzde tescilli kültürel miras statüsüne sahip yapılardır. Köyün merkezinde, birbirine yaklaşık 40-50 metre mesafede yer almaktadırlar.³² Odaların inşası için yakın çevrede tanınmış iki taş ve ahşap ustası davet edilmiştir. Gündoğdu'ya göre, bu kişilerden biri Trabzonlu, diğeri ise Artvinlidir.³³ Daha yaşlı olan usta, daha genç olana ise çırak denmiştir. Tahir isimli usta, camiye yakın olan odayı; çırak ise diğeri odayı yapmayı üstlenmiştir. İlk köy odası, köydeki diğeri evlerden farklı olmayan bir görünümde tasarlanmıştır. Çatısı başlangıçta toprak dam olarak inşa edilmiş, ancak günümüzde yapı bütünlüğünü korumak amacıyla çatı örtüsü eklenmiştir. İkinci köy odası ise ilkinin benzer boyut ve biçimde olup 40-50 metre uzaklıkta yer almaktadır.³⁴ Her iki yapıya da zamanla betonarme giriş bölümleri eklenmiştir. 2021 yılında Sarıçiçek Köy Odaları üzerinde yapılan yerinde incelemelerde, bazı yapılar üzerinde sonradan eklenmiş muhdes unsurlar tespit edilmiştir. Özellikle PVC doğrama kullanımı, betonarme eklentiler ve çatı kaplama malzemelerindeki değişiklikler yapının özgün karakterini kısmen etkilemiştir. Bu müdahalelerin büyük bölümü 1980 sonrası döneme ait olup, işlevsel kullanım ihtiyacına yönelik yapılmıştır.

Yapıların inşa edildiği döneme ait belgelerde, Sarıçiçek Köyü'nde faaliyet gösteren yerel ustaların (halk arasında "duvarcı ustası" veya "marangoz usta") isimlerine rastlanmaktadır. Bu ustaların bir kısmının çevre köylerdeki camiler, çeşmeler ve konutlarda da görev aldığı bilinmektedir. Yapıların özgünlükleri, yöredeki zanaatkar geleneğinin sürekliliğini göstermektedir. Bu bağlamda, ustaların izlerinin tespiti ve benzer yapıların belgelenmesi, köy odalarının yerel

³² Kültür Portalı, 2024.

³³ Gündoğdu, 1988:30.

³⁴ Gündoğdu, 1988: 26.

inşa kültürü içerisindeki ağ ilişkilerini anlamak açısından önem arz etmektedir. Köy odalarının inşasında usta ve çırak iki yıl boyunca çalışmış, bu süreçte odaların süslemeleri sırasında fikir ayrılıkları yaşamışlardır. Rivayete göre Çırak, iç mekân düzenlemelerinde hangi tarz bezemelerin kullanılacağını ustasına sorduğunda, Tahir Usta şu yanıtı vermiştir: “Bu iş için ikimiz de yüzer altın aldık. Sen de ustalığını göster, ben de göstereyim.” Bu cevabın ardından her ikisi de kendi odalarının süslemelerini bağımsız olarak tamamlamıştır.³⁵ İki yıl süren çalışmanın ardından odalar tamamlanmış ve Hacı Ömer Ağa’ya teslim edilmiştir. Ancak çırağın inşa ettiği köy odası, ustanınkine kıyasla daha gösterişli ve detaylı bir süslemeye sahip olmuştur. Bu durum karşısında Tahir Usta’nın mesleği bıraktığı rivayet edilmektedir. Kullanıma açıldıkları tarihten itibaren Sarıçiçek Köy Odaları hem bu özgün hikâyesi hem de iç mekândaki zengin süslemeleriyle dikkat çekmiş ve uzun yıllar boyunca pek çok misafiri ağırlamıştır.

4. Sarıçiçek Köy Odalarının Mimari Özellikleri

Gümüşhane ili Merkez ilçesine bağlı Sarıçiçek Köyü’nde yer alan bu odalar, bölgenin yaşam biçimi ve kültürel değerlerine dair önemli referanslar barındıran yerel mimarlık örnekleridir. Zamanla özgün işlevlerini yitirmiş olsalar da yapısal bütünlüklerini koruyarak günümüze kadar ulaşmış olmaları, onların kültürel değerini artırmaktadır.

Gümüşhane’de, Sarıçiçek Köy Odaları dışında başka bir köy odasının tespit edilememiş olması, bu yapıları bölgenin mimari mirası açısından benzersiz kılmaktadır. Aynı köyde yer alan bu iki köy odası, cephe, plan düzeni ve iç mekân özellikleri (örneğin, ocak, tavan, yüklük) ile süsleme detayları açısından karşılaştırmalı olarak analiz edilmektedir. Bu analiz, Sarıçiçek Köy Odaları’nın yerel mimarideki özgün konumunu anlamak ve belgelemek açısından önemli bir katkı sunmaktadır.

4.1. 1 Nolu Köy Odası (Usta Odası)

Usta Odası olarak bilinen 1 Nolu Köy Odası, Gümüşhane ili Sarıçiçek Köyü’nde, 133 ada 1 parselde, caminin güneydoğusunda yaklaşık 20 metre mesafede yer almaktadır. Dış ölçüleri 7,08 x 8,10 metre, iç ölçüleri ise 5,10 x 4,35 metre olan yapı, kareye yakın dikdörtgen bir alana oturmaktadır.³⁶

Yığma yapım tekniğiyle inşa edilen yapının duvarlarında moloz taş malzeme kullanılmıştır. Ana mekân dikdörtgen planlı ve tek katlıdır. Kervan güzergâhı üzerinde yer alması nedeniyle, yapıya atlık adı verilen bir ek bölüm dahil edilmiştir (Görsel 1). Giriş, batı cephesinde yer alan tek kanatlı kapıdan sağlanmaktadır. Batı cephesine sonradan betonarme bir eklenti yapılmıştır. Doğu cephesinde bitişik bir konut, güneydoğu yönünde ise bir çeşme bulunmaktadır.

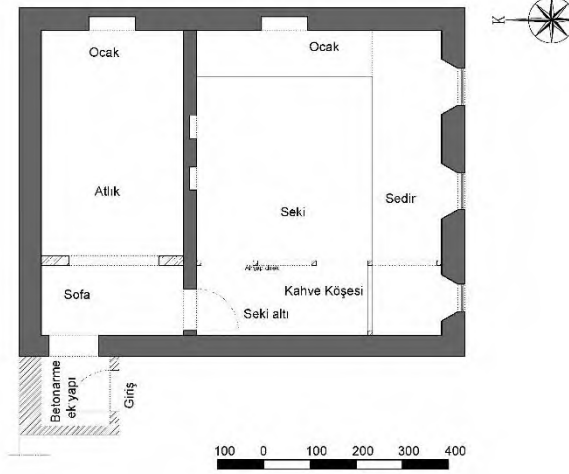
Görsel 1. 1 Nolu Köy Odası, kuzey cephesi ve iç mekânı, 2021

Cephede farklı boyutlarda dikdörtgen pencereler yer almakta; pencere çevreleri taş söve ile çerçevesizdir. Cephe sade ve süslemesizdir. Zamanla taş örgünün bir kısmı sıvanarak bo-

³⁵ Ülker vd., 2011: 499.

³⁶ GKE, 2016:88.

yanmıştır. Başlangıçta düz toprak dam biçiminde inşa edilen çatı, günümüzde yapısal bütünlüğü korumak amacıyla sac kaplı kırma çatıya dönüştürülmüştür. Yapı, eğimli bir arazide konumlandığı için giriş, birinci kattan yapılmaktadır. Zemin kat, günümüzde oturma odası olarak kullanılsa da eskiden ahır işlevine sahiptir. 1 Nolu Köy Odası, atlık ve ana mekân olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır (Şekil 3).

Şekil 3. 1 Nolu Köy Odası'nın planı, 2024

Ana mekânın iç organizasyonu, geleneksel Türk evinin plan düzenini yansıtmaktadır. Giriş kapısının karşısında atlık bölümü, sağında ise odaya geçiş yer almaktadır. Atlık alanı, sofa biriminden taş kemer aracılığıyla ve geleneksel Türk evindeki eyvan benzeri bir düzenlemeyle bağlanmaktadır. Atlık bölümünde ahşap tavan, taş raflı ocak ve ocağın üzerinde süslemeler yer almaktadır. Ancak bu mekânda zamanla çeşitli müdahaleler yapılmış ve bazı özgün özellikler değişikliğe uğramıştır.

Ana mekânda seki altı ve seki üstü olarak iki alt bölüm bulunmaktadır. Seki altı bölümü, kahve köşkü ve ahşap direklerle sekilik alanından ayrılmıştır. Ocak, oda kapısından içeri girildiğinde solda (batı yönünde) merkezi bir konumda yer almakta ve taş süslemeleriyle dikkat çekmektedir. (Görsel 2). Ocağın taş yüzeyinde çiçek motifleri ve bir terazi motifi işlenmiştir. Ayrıca, ocağın her iki yanında "tembel deliği", "niş", "çiçeklik", "hücre" veya "göz" olarak adlandırılan küçük bölmeler yer almaktadır.

Görsel 2. 1 Nolu Köy Odası sekilik bölümü, 2021

Sekilik alanı, ahşap direk, korkuluk ve kemerlerle çerçevenmiştir. Seki altı ve seki üstü arasında zemin ve tavan yükseklik farkı bulunmakta, süsleme detayları farklılık göstermektedir. Sekilik boyunca devam eden sedir, güney duvarı boyunca uzanmaktadır. Seki üstü bölümünde doğu cepheye gelen yüzeyde ocak ve ocağın iki yanında tembel deliği olarak geçen bölmeler yer almaktadır (Görsel 3). Geleneksel Türk evinde yer alan ocak ve sedir ilişkisi bu odalarda da devam etmektedir.

Görsel 3. 1 Nolu Köy Odası, ahşap kemer ve taş ocak, 2021

Ana mekân beyaz ve mavi renk ağırlıklı süsleme detaylarına sahiptir. Odanın yapımında yörede bulunan sarıçam kullanılırken tavanında ceviz ağacı kullanılmıştır. Seki üstünde yer alan tavanın ortasında işlemeli bir göbek bulunmaktadır (Görsel 4). Göbeğin etrafı yeşil renk ile oluşturulmuş kıvrımlı bir motif ile tekrarlı bir doku oluşturacak şekilde çevrelenmiştir. Genel süsleme anlayışında ahşap oymacılığı öne çıkmakta, kündekârî tekniği (çivisiz ve tutkalsız birleştirme) kullanılmıştır. Süslemelerde stilize kırmızı renkte bitkisel motifler ağırlıktadır.

Görsel 4. 1 Nolu Köy Odası ahşap tavan süslemesi, 2021

Sekilik alanının tamamı sergen ile çevrelenmiştir. Sekilik alanını çevreleyen sergenin üstünde ve altında kalem işi süslemeler bulunmaktadır. Kırmızı renkte olan lale motifi ve mavi çerçevesi kalem işi süslemeleri, birkaç yıl önce eklenmiş olup orijinal değildir. Benzer motiflere köyedeki caminin iç duvarlarında da rastlanmaktadır.

Sonuç olarak 1 Nolu Köy Odası, mimari yapısı, iç düzenlemesi ve süslemeleriyle Sarıçiçek Köyü ve çevresindeki oda geleneğinin önemli bir temsilcisidir. Yapıya zamanla yapılan müdahaleler,

özgünlüğünü kısmen etkileyerek bozulmalara neden olsa da yapı genel anlamda orijinal kimliğini koruyabilmiştir. Özellikle ahşap oymacılık zanaatı ve künde-kâri tekniği ile işlenmiş detaylar, yapının kültürel ve sanatsal değerini artırmaktadır.

4.2. 2 Nolu Köy Odası (Çırac Odası)

Çırac Odası olarak bilinen 2 Nolu Köy Odası, köydeki ikinci köy odasıdır ve 1 Nolu Köy Odası'nın yaklaşık 40-50 metre güneyinde yer almaktadır. 1 Nolu Köy Odası ile benzer özelliklere sahip olan bu yapı, 130 ada 22 parselde, köyün güney kesiminde konumlanmıştır.³⁷ Arazinin eğimli yapısı nedeniyle güney cephesi yüksek taş temeller üzerine oturtulmuştur (Görsel 5).

Görsel 5. 2 Nolu Köy Odası, kuzey cephesi ve iç mekânı, 2021

2 Nolu Köy Odası, 1 Nolu Köy Odası'na kıyasla daha büyük ölçülerde inşa edilmiştir (Şekil 4). Mevcut planda yapılan incelemelerde, her iki odanın plan kurgusunun benzerlik gösterdiği, ancak 2 Nolu Köy Odası'nın süsleme ve detay açısından daha zengin, gösterişli ve dikkat çekici olduğu tespit edilmiştir. Kareye yakın dikdörtgen planlı olan 2 Nolu Köy Odası'nın üst örtüsü başlangıçta düz toprak dam ile örtülmüşken, günümüzde yapısal bütünlüğü korumak amacıyla eğimli bir çatı ile değiştirilmiştir. Giriş, batı cephesinde yer almakta olup giriş kısmına sonradan küçük bir betonarme ek yapılmıştır. Yapının kuzey cephesindeki pencereler büyütülmüş, güney cephesindeki üç pencere kemerli taş alınlıklarla vurgulanmıştır. Bu pencerelerden ikisi büyük, biri ise diğerlerine göre daha küçüktür. Yapının doğu cephesinde, girişin bitişiğinde bir çeşme yer almaktadır.

Şekil 4. 2 Nolu Köy Odası'nın planı, 2024

³⁷ GKE, 2016: 88.

2 Nolu Köy Odası, seki altı ve seki üstü olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır. Giriş, “aralık” veya “atlık” olarak adlandırılan bölümden sağlanmaktadır. Ana mekân, seki üstünde yer alan ve duvarın merkezine konumlanan şömine ile biçimlenmiştir. Şöminenin çevresinde sedir alanı yer almakta olup bu düzen geleneksel köy yaşamını yansıtmaktadır.

Ana mekânın organizasyonu, 1 Nolu Köy Odası ile büyük ölçüde benzerlik göstermektedir. Ancak 2 Nolu Köy Odası'nın tavan süslemeleri diğer odaya göre daha zengin ve dikkat çekicidir. Tavan yüzeyi tamamen ahşap oyma süslemelerle kaplı olup, tavanın ortasında yer alan dairesel biçime sahip ışınal rozet içindeki çokgen işlemeler mekâna görsel derinlik katmaktadır (Görsel 6). Doğu cephedeki ocak çevresi de ahşap oyma bordürlerle detaylandırılmıştır.

Görsel 6. 2 Nolu Köy Odası tavan süslemesi, 2021

İç mekânda daha fazla ışık alabilmek için pencereler içe doğru genişletilmiştir. 1 Nolu Köy Odası'nda seki altında yer alan kahve köşkü, 2 Nolu Köy Odası'nda yerini yüklüğe bırakmıştır (Görsel 7). Yüklüğün ahşap kapakları, stilize bitkisel motiflerle (yeşil ve sarı renkli çiçek motifleri ve sarı çiçek motifini tamamlayan bordo renkli yaprak motifleri) süslenmiştir.

Görsel 7. 2 Nolu Köy Odası'nın iç mekânı, 2021

Odanın süsleme detaylarında kıvrık dal ve stilize edilmiş bitkisel motifler hakimdir. Özellikle tavanda yeşil renkli ve bordo renkli motif tekrarlanarak kullanılmıştır. Her iki köy odasında da süslemelerin yoğun olduğu alanlarda (tavan ve yüklük kapağı) barok ve rokoko tarzında (yeşil ve bordo renkli çiçek ve yaprak motifi) stilize edilmiş bitkisel motifler kullanılmıştır. Seki altı bölümündeki kahve köşkü ile sekilik alanı, beş ahşap dikme ve dört kemerle birbirinden ayrılmıştır. Kemerler, ahşap oyma işçiliğiyle detaylandırılmış ve boyanmıştır. Kemerlerde

yer alan süslemelerde mavi, beyaz ve bordo renk kullanılmış ve kemerlerde renk sıralaması tekrarlanarak kullanılmıştır.

Sonuç olarak çırak tarafından inşa edilen 2 Nolu Köy Odası, plan düzeni açısından 1 Nolu Köy Odası ile benzerlik göstermesine rağmen, süsleme detayları ve tavan işçiliği açısından çok daha zengin bir görünüm sunmaktadır. Ahşap oyma işçiliği ve tavan tasarımı yapının estetik değerini yükseltirken köy odası geleneğinin sanatsal ve zanaatkâr yönünü de görünür kılmaktadır. Zamanla gerçekleştirilen onarımlar ve eklemeler yapı özgünlüğünü kısmen etkilese de 2 Nolu Köy Odası, Anadolu'daki köy odası mimarisinin seçkin örneklerinden biri olarak günümüze ulaşmıştır.

4.3. Cephe Özelliklerinin Karşılaştırılması

Her iki köy odası da eğimli arazi koşullarına uyumlu biçimde, çevredeki yapılarla bitişik nizamda inşa edilmiştir. Güney cephelerinde üçer pencere bulunan yapılara giriş, batı cephesindeki betonarme ek bölümlerden sağlanmaktadır. Yapıların alt katları, inşa edildikleri dönemde ahır olarak kullanılmış ancak günümüzde yeniden işlevlendirilerek oturma odası haline getirilmiştir.

Başlangıçta köydeki diğer meskenler gibi toprak damlı olarak inşa edilen odaların çatıları, günümüzde sac malzeme ile kaplanmış eğimli bir yapıya dönüştürülmüştür. Her iki köy odası da moloz taş malzeme ile inşa edilmiş olmasına rağmen, 1 Nolu Köy Odası'nın cephesindeki taş duvar örgüsü sıvanarak boyanmış, pencereleri ise PVC doğrama ile değiştirilmiştir. Bu müdahaleler, yapının özgün mimari karakterini kısmen zayıflatmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Sarıçiçek 1 ve 2 Nolu Köy Odaları'nın ön cepheleri

	1 Nolu Köy Odası (Usta Odası)		2 Nolu Köy Odası (Çırak Odası)	
Cephe				

4.4. Plan Özelliklerinin Karşılaştırılması

Köy odalarının plan düzeni, genellikle iki ana birimden oluşmaktadır: atlık (aralık) ve ana mekân. Sarıçiçek Köy Odaları'nda ise bu iki birime ek olarak sonradan yapılmış betonarme giriş alanı bulunmaktadır. Giriş ve atlık (aralık) bölümleri, moloz taş duvarlarla sade bir şekilde tasarlanmıştır. Yapılar dikdörtgen planlı olup, ana mekâna geçiş ikinci bir kapı aracılığıyla sağlanmaktadır (Tablo 2).

Tablo 2. Sarıçiçek 1 ve 2 Nolu Köy Odaları'nın plan çizimleri

	1 Nolu Köy Odası (Usta Odası)		2 Nolu Köy Odası (Çırak Odası)	
Plan				

Köy odalarının sekilik bölümü, odanın en önemli kısmı olarak kabul edilmektedir. Geleneksel oturma adabına uygun olarak köy halkı sedirlere oturur ve oda geleneğinde yer alan anlatılar

bu alanda gerçekleştirilir. Bu nedenle ocak bölümü, sekilik alanın tam ortasında ve girişin karşısında yer alacak şekilde konumlandırılmıştır.

Her iki köy odasının iç mekân kurgusu, genel hatlarıyla benzerlik göstermektedir. Sedirler cephe boyunca uzanmakta; seki altı ve seki üstü bölümleri, ahşap süslemeli kemer ve korkuluklarla birbirinden ayrılmaktadır. Ahşap elemanlarda kullanılan süslemeler, her iki odada da benzer motiflerle bezenmiştir. Sarıçiçek Köy Odaları'nın plan kurgusunda sekilik, yüklük, ocak, ahşap kemer ve tavan detayları ortak özellikler görülmektedir. Bununla birlikte, giriş bölümlerinde zaman içinde yapılan eklemeler plan bütünlüğünü kısmen değiştirmiştir.

4.5. İç Mekân Özelliklerinin Karşılaştırılması

Sarıçiçek Köy Odaları, erken dönem Türk konut mimarisi özelliklerini yansıtan geleneksel iç mekân düzenlemelerine sahiptir. Odalardaki ahşap süslemeler, çivisiz birleştirme tekniğiyle monte edilmiştir; bu durum dönemin zanaatkârlık anlayışını göstermesi açısından önemlidir. Tavan, geleneksel Türk evinde olduğu gibi, mekânın en dikkat çekici bileşenidir. Sarıçiçek Köy Odaları'nda seki altı ve seki üstü bölümlerinde farklı süsleme anlayışı benimsenmiştir. Seki üstü, yaşam alanı olarak kullanıldığından, bu alandaki tavan daha özenli ve yoğun süslemelerle tasarlanmıştır. Odalarda göbek tavan tipi tercih edilmiş olup, tavanın merkezi bir göbek ve çevresinde ise tekrarlı motifler yer alır.

1 Nolu Köy Odası'nın tavanı mavi ve beyaz renk ağırlıklı olup daha sade bir tasarıma sahiptir. Buna karşılık, 2 Nolu Köy Odası'nın tavanı daha yoğun motiflere ve bordo, yeşil, sarı gibi daha zengin renk tonlarına sahiptir. 1 Nolu Köy Odası'nda tavan ve duvar arasındaki köşeler kenarlık süslemeleri ile birleştirilirken, 2 Nolu Köy Odası'nda bu bağlantı kenar süslemeleri ile sağlanmıştır (Tablo 3).

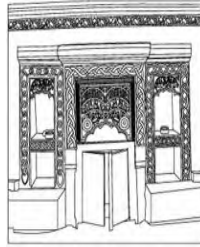
Tablo 3. Sarıçiçek 1 ve 2 Nolu Köy Odaları tavan süslemeleri

	1 Nolu Köy Odası (Usta Odası)		2 Nolu Köy Odası (Çırac Odası)	
Göbek				
Motif				
Kenarlık				

Ocak, odaların girişinin karşı duvarında, merkezi ve simetrik bir konumda yer almaktadır. Her iki köy odasında da raflı ocak tipine sahip taş ocaklar bulunmaktadır. Ocakların üst kısmında yer alan taş süslemeler, her iki odada da özgün detaylar sunmaktadır. 1 Nolu Köy Odası'nın ocağında çiçek (ocağın tam ortasında stilize edilmiş kırmızı renkli taş kabartma üzerine çiçek motifi işlenmiştir) ve çiçek motifinin üzerinde terazi motifleri işlenmiştir. 2 Nolu Köy

Odası'nda ise ocağın yüzeyinde stilize bitkisel motifler yer almaktadır. Her iki ocakta da kenar bordür olarak iç içe geçmiş zincir motifi kullanılmıştır. Ocakların her iki yanında, "tembel de-liği" olarak da adlandırılan, ahşap süslemeli nişler bulunmaktadır. 2 Nolu Köy Odası'nın ocağı, 1 Nolu Köy Odası'ndan farklı olarak ahşap kapaklarla donatılmıştır. Bu detay, mekâna hem işlevsellik hem de estetik bir değer katmaktadır (Tablo 4).

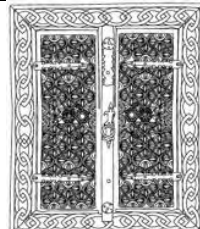

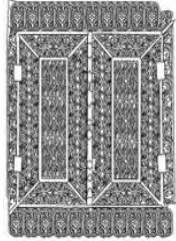
Tablo 4. Sarıçiçek 1 ve 2 Nolu Köy Odaları ocak çizimleri

	1 Nolu Köy Odası (Usta Odası)		2 Nolu Köy Odası (Çıracık Odası)	
Bordür				
Ocak				

Yüklük, genellikle odanın sekilik altında veya girişe yakın bir konumda yer alan ve eşyaların depolanması için kullanılan dolaplardır. Sarıçiçek Köy Odaları'nda yüklükler işlevsel olmanın yanı sıra iç mekân süslemesinin önemli bir parçasını oluşturmaktadır.

1 Nolu Köy Odası'nda yüklüğün yeri kahve köşesi olarak değerlendirilmiştir. Buna karşılık, 2 Nolu Köy Odası'nda yüklük, odanın dekoratif düzeninde önemli bir yere sahiptir. Yüklüğün kapağı, stilize edilmiş bitkisel motiflerle bezenmiş olup, iç mekâna estetik bir katkı sağlamaktadır (Tablo 5).

Tablo 5. Sarıçiçek 1 ve 2 Nolu Köy Odaları'nda yer alan yüklüklerin ahşap kapak detayları

	1 Nolu Köy Odası (Usta Odası)		2 Nolu Köy Odası (Çıracık Odası)	
Yüklük/Bordür				
Yüklük				

Kemerler, odanın seki altı ve seki üstü bölümlerini ayıran temel strüktürel ve dekoratif elemanlardır. Sarıçiçek Köy Odaları'ndaki ahşap kemerler, iç mekânda dekoratif özellikler taşıyan

zengin süslemelerle işlenmiştir. Ahşap kemerler, dikmelerle bağlantı sağlarken, bu bağlantının gerçekleştiği üçgen kenarlıklarda yer alan motifler her iki köy odasında da benzerlik göstermektedir. Ancak 2 Nolu Köy Odası, kemerlerin karın kısmındaki dairesel sıralar üzerindeki farklı motif dizilimi ile 1 Nolu Köy Odası'ndan ayrılmaktadır. Bu detay, 2 Nolu Köy Odası'nın iç mekân süslemelerinde daha özgün ve zengin bir yaklaşımı ortaya koymaktadır.

Tablo 6. Sarıçiçek 1 ve 2 Nolu Köy Odaları kemer ve korkuluk detayları

	1 Nolu Köy Odası (Usta Odası)		2 Nolu Köy Odası (Çırak Odası)	
Kemer				
Korkuluk				
				

Naldan, Erzincan ili Başköy Köy Odaları üzerine yaptığı çalışmasında Sarıçiçek Köy Odaları'ndan da bahsetmektedir³⁸. Gündoğdu'dan aktarılan bilgilere göre, her iki köy odasının süsleme ve iç mekân özelliklerinin benzerlik gösterdiği belirtilmiştir³⁹. Bu benzerlikler arasında, iç mekân süslemelerinde kullanılan bitkisel motifler ve seki ile seki altı bölümleri arasındaki ahşap kemerli geçiş yer almaktadır. Yakın zamanda 1 Nolu Köy Odası'nda iç mekânda duvar yüzeyine alçı üzerine desen işlenmiştir. Ancak bu desenler orijinal olmayıp, odanın iç mekân bezeme bütünlüğünü olumsuz yönde etkilemiştir (Görsel 8).

³⁸ Naldan, 2020: 256.

³⁹ Gündoğdu'dan akt. Naldan, 2020: 256.

Görsel 8. 1 Nolu Köy Odası duvar desenleri, 2021

Sarıçiçek Köyü Camisi'nin iç mekânında yer alan bezemelerle köy odalarına sonradan eklenen motiflerin benzerliği dikkat çekmektedir. Ancak her iki yapıda da bu uygulamalar orijinal dokuya uyumsuz ve estetik açıdan niteliksizdir (Görsel 9).

Görsel 9. Sarıçiçek Köyü Camisi iç mekân desenleri, 2021

Sonuç

Gümüşhane ili Merkez ilçesine bağlı Sarıçiçek Köyü'nde yer alan 1 ve 2 Nolu Köy Odaları, Tarihi İpek Yolu güzergâhında konumlanan, kent için önemli kültürel miras yapılarıdır. Günümüzde özgün işlevlerini yitirmiş olmalarına rağmen, sahip oldukları mekânsal düzen, süsleme zenginliği ve yapılaş öyküleriyle dikkat çekmektedir. Köy odalarının yapılaş hikâyesi, bu yapıların mimari oluşumuna etkide bulunarak onları diğer köy odalarından ayırmaktadır. Usta ve çırakın rekabetine dayanan bu hikâye, iki köy odasının benzer ve farklı yönlerinin şekillenmesine neden olmuştur. Her iki köy odası, kırsal yaşamı simgeleyen ve geleneksel bir değer olan misafir ağırlama kültürünü yaşatmaya devam eden yapılarıdır.

Yaklaşık 19. Yüzyıl sonlarında⁴⁰ inşa edilen Sarıçiçek Köy Odaları, taşıdıkları kültürel değerleri aktarma potansiyeline sahip olsalar da zaman içinde yanlış onarımlar ve müdahaleler nedeniyle özgünlüklerini kısmen kaybetmişlerdir. Anadolu'nun farklı coğrafyalarında yapısal olarak benzer örnekler bulunsa da köy odaları giderek işlevsizleşmekte ve yok olma riskiyle karşı karşıya kalmaktadır. Hem Sarıçiçek köyünün yerel kimliğinin korunması hem de geleneklerin unutulmaması için bu yapılar korunmalı ve işlevlendirilmelidir.

Sarıçiçek Köy Odaları, köy odası geleneğinin Türkiye'deki önemli temsilcilerindendir. Usta ve çırak hikâyesi bağlamında, çırak yoğun süsleme detaylarıyla yaptığı oda ile ustasının önüne geçmiştir. Ancak her iki köy odası da değerli yerel mimarlık ürünleri olarak kıymetlidir. Köy halkının sohbet ettiği, geleneksel oyunların ve anlatıların gerçekleştirildiği, misafirlerin ağırlandığı çok işlevli mekânlar olan köy odaları, köy yaşamının en önemli kamusal alanlarından biridir. Bu çalışmada sunulan çizimler, belgeler ve karşılaştırmalı analizler, yapıların özgün kimliğinin belgelenmesi açısından arşiv niteliği taşımaktadır. Kündekâri tekniğiyle yapılmış olan rumi, stilize edilmiş bitkisel motifler, kıvrımlı dallar ve su yolu motifleri gibi süsleme

⁴⁰ Gündoğdu, 1988:24.

detayları, bu köy odalarına zengin bir görünüm kazandırmaktadır. Ahşap işçiliğinin öne çıktığı bu yapılar, rivayete göre Karadenizli ustalar tarafından inşa edilmiş olup süsleme detayları, yapılaş hikâyesi ve yapısal bütünlük açısından diğer köy odalarından ayrılmaktadır. Bu yapıların özgün süsleme özellikleri bozulmadan korunması, işlevsel hâle getirilmesi ve geleneksel yaşam biçimini yaşatmak adına gelecek kuşaklara aktarılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Kitap ve Makaleler

Abdurrezzak, A. Osman (2015), “Yaygın Eğitim Bağlamında Sosyo-Kültürel İşlevleri Açısından Köy Odaları: Kastamonu Örneği”, *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 3 (7), 33-47.

Acar, Türkan (2021), “Kütahya İli Altıntaş İlçesi Halk Mimarisinden Örnekler: Köy Odaları”, *Folklor/Edebiyat*, 27/108, 1013-1028.

Aksakal, Erdi (2019), “Türk Kültüründe Eril Mekân Örneği: Köy Odaları”, *Folklor/Edebiyat Dergisi*, 25/98, 291-308.

Bağbaşı, Tuğba ve Sağıroğlu, Aslı (2025), “Yozgat İli Sorgun İlçesi Aşağıkarahacılı Köyü İsa Ünal Odası”, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 66, 327-342.

Bektaş, Cengiz (2019), *Türk Evi*. Yem Yayınevi, İstanbul.

Bozkurt, Tolga (2016), “Konya-Gökyurt (Kilistra) Köy Odaları”, *Milli Folklor*, 28/109, 201-216.

Çoruhlu, Yaşar (2021), *Türk Mimarisinin Kısa Tarihi*. Alfa Araştırmaları, İstanbul.

Davulcu, Mahmut (2021), *Türkiye’de Halk Mimarisi ve Geleneksel Yapı Ustalığı*. Gece Kitaplığı, Ankara.

Ersoy, G. Aybegüm (2017), “Yozgat Büyükincirli Köyü Köy Odaları”, *Kalemşi-Türk Sanatları Dergisi*, 5/10, 91-117.

Gündoğan Baldık, Esra (2024), “Sivas – İlbeyli Kazası Müdürü (1862- ?) Şekerzade Osman Ağa’nın Menşurlu’daki Köy Odası”, *Arış Dergisi*, 25, 105-126.

_____ (2024), “Sivas-Ulaş-Acıyurt Köy Odaları”, *Palmet Dergisi*, 5, 54-72.

Gündoğdu, Hamza (1988), “Gümüşhane Sarıçiçek Köyünde İki Köy Odası”, *Lale Dergisi*, 8, 24-30.

Gündoğdu, Oktay ve Gündoğdu, Esra (2024), “Sorgun Aşağıkarahacılı Köyü: Ese Ünal Köy Odası”, *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 14/3, 1079-1093.

Gürsoy, Elif (2021), “Türk Halk Mimarisi Örneklerinden Kütahya/Gediz Köy Odaları”, *Folklor/Edebiyat*, 27/107, 721-747.

_____ (2022), “Süslemeli Bir Köy Odası: Selçukler Kasabası Hacıların Odası”, *Milli Folklor Dergisi*, 17/134,172-181.

Kaderli, Zehra (2010), “Deliorman Türk Sözel Kültüründe Adam Odaları ve Oda Geleneği”, *Türkbilig Dergisi*, 20, 107-126.

Karpuz, Haşim (1991), *Gümüşhane Evlerinin Mimari Özellikleri, Geçmişte ve Günümüzde Gümüşhane*. (Ed. N. Ü. Karaaslan), Ünal Ofset Yayıncılık, Ankara.

_____ (2013), “Kadınhanı’nda Halk Mimarisi”, *Prof. Dr. Hakkı Önkal’a Armağan*, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir, 131-147.

Kuban, Doğan (2021), *Türk Ahşap Konut Mimarisi 17.-19. Yüzyıl*, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul.

Kurtuluş, Ö. (1995), "Çatalhöyük", *Bilim ve Teknik Dergisi*, Kasım, 16-25.

Gümüşhane İli Kültür Envanteri (2016), (Ed. F. Argun), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Naldan, Funda (2020), "Erzincan-Çayırılı İlçesi Başköy Köy Odaları", *Milli Folklor Dergisi*, 16/126, 249-263.

Özdemir, Nebi (2005), *Cumhuriyet Dönemi Türk Eğlence Kültürü*, Akçağ Yayınları, Ankara.

Özkan, Adem (2012), "Geçmişten Günümüze Konya İli Akören İlçesinde Bulunan Köy Odaları", *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 1, 1-4.

Sağiroğlu, Aslı (2024), "Kayseri Felahiye İlçesi İsabey Köyü Salih Kâhya Köy Odası", *The Journal of Academic Social Science Studies*, 17/99, 375-388.

Tay, Lokman (2016), "Türk Halk Mimarisinin Kamusal Yansıması Olarak Akseki Köy Odaları", *Cappadocia Journal Of History and Social Sciences*, 7, 118-141.

Uslu Bülbül, Zehra (2024), "Konya/Hüyük Budak Köyündeki Köy Odalarının Mekânsal Ve Kültürel Açından İncelenmesi", *TUBA-KED: Turkish Academy of Sciences, Journal of Cultural Inventory*, 29, 127-146.

Ülker, Talat ve diğer. (2011), *Gümüşhane Halk Kültürü V.*, Gündüz Ofset Matbaacılık ve Yayıncılık, Trabzon.

Yakıcı, Ali (2010), "Somut Olmayan Kültürel Mirasın Somut Mekânı: Konya Barana Odaları", *Milli Folklor Dergisi*, 22/87, 94-100.

Yazar, Turgay ve Çelemoğlu, Şuayip (2022), "Sivas-Söğütcük Köy Odası ve Duvar Resimleri", *Sanat Tarihi Dergisi*, 31/2, 905-945.

İnternet Kaynakları

Kültür Portalı. (2024). Sarıçiçek köy evleri. <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/gumus-hane/gezilecekyer/saricicek-evleri> (Erişim tarihi: 02 Şubat 2024).

Görsel Kaynaklar

Görsel 1. Çelenk Çavdar, A. ve Sürdem, Ş. S. (2021). 1 Nolu Köy Odası, kuzey cephesi ve iç mekânı

Görsel 2. Çelenk Çavdar, A. ve Sürdem, Ş. S. (2021). 1 Nolu Köy Odası sekilik bölümü

Görsel 3. Çelenk Çavdar, A. ve Sürdem, Ş. S. (2021). 1 Nolu Köy Odası, ahşap kemer ve taş ocak

Görsel 4. Çelenk Çavdar, A. ve Sürdem, Ş. S. (2021). 1 Nolu Köy Odası ahşap tavan süslemesi

Görsel 5. Çelenk Çavdar, A. ve Sürdem, Ş. S. (2021). 2 Nolu Köy Odası, kuzey cephesi ve iç mekânı

Görsel 6. Çelenk Çavdar, A. ve Sürdem, Ş. S. (2021). 2 Nolu Köy Odası tavan süslemesi

Görsel 7. Çelenk Çavdar, A. ve Sürdem, Ş. S. (2021). 2 Nolu Köy Odası'nın iç mekânı

Görsel 8. Çelenk Çavdar, A. ve Sürdem, Ş. S. (2021). 1 Nolu Köy Odası duvar desenleri

Görsel 9. Çelenk Çavdar, A. ve Sürdem, Ş. S. (2021). Sarıçiçek Köyü camisi iç mekân desenleri

Şekil Kaynakları

Şekil 1. Çelenk Çavdar, A. ve Sürdem, Ş. S. (2024). Çalışma Yöntemi

Şekil 2. Çelenk Çavdar, A. ve Sürdem, Ş. S. (2024). Sarıçiçek Köy Odaları ve caminin köy içerisindeki konumu

Şekil 3. Çelenk Çavdar, A. ve Sürdem, Ş. S. (2024). 1 Nolu Köy Odası'nın planı

Şekil 4. Çelenk Çavdar, A. ve Sürdem, Ş. S. (2024). 2 Nolu Köy Odası'nın planı

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı: Araştırmacılar makaleye eşit oranda katkı sağlamışlardır.

Çıkar Çatışması Beyanı: Bu çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.